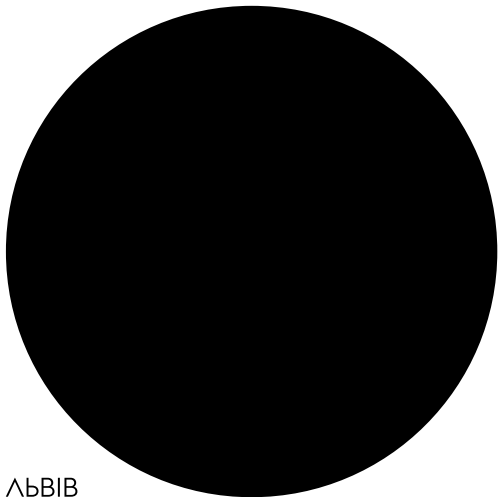
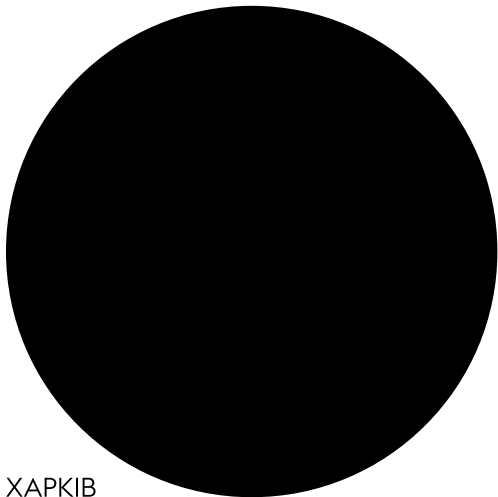
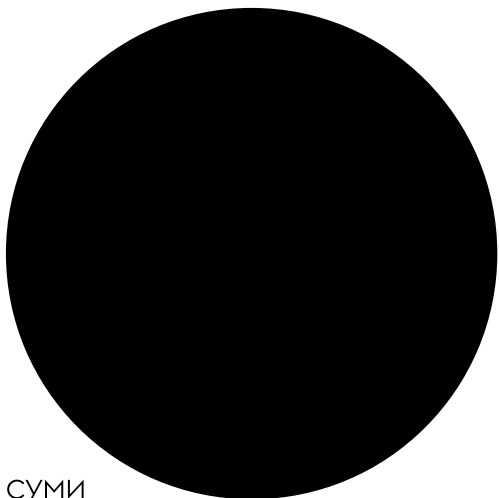

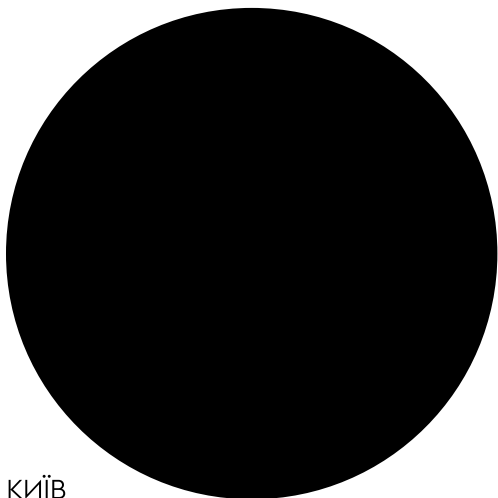
ЛЬВІВ

ХАРКІВ

СУМИ

КИЇВ

ПРОСТІР ПОКОРДОННЯ. ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИЙ ЛАНДШАФТ

«Внутрішньо переміщений ландшафт» — проєкт ГО «Простір покордоння» про зміну відносин з оточенням в умовах війни, про зв'язок між людьми та місцями і механізмами, за якими він виникає та підтримується. Проєкт об'єднує **Київ, Харків, Суми і Львів** у прагненні прослідкувати, як **змінюється ландшафт і наш погляд на нього**, як трансформується сприйняття землі, понівеченої війною, та поговорити про можливості її відновлення. Також розмова охоплюватиме **досвід переміщень** і зміни контексту та їхній вплив на мистецькі практики. Водночас проєкт ставить на меті **підтримання зв'язків** у спільноті «Простору покордоння», збереження сталості й тяглості попри несприятливі умови. У «Внутрішньо переміщеному ландшафті» беруть участь **30 митців і мисткинь**, що створюють роботи в чотирьох містах, працюючи в групах і регулярно комунікуючи між собою — наживо та онлайн. Також заплановані **зустрічі / лекції / дискусії в партнерських інституціях** у кожному з чотирьох міст проєкту.

Симпозіум «Простір покордоння» існує понад чверть століття. 25 років поспіль група художників і художниць щоліта приїздила в село Могриця Сумської області, щоб створювати мистецьку лабораторію у відкритому просторі без інституційних чи ринкових обмежень. Митці працювали з довкіллям і втілювали свої ідеї в лендарт і міждисциплінарних проєктах до 2021 року включно. Симпозіум став основою для формування і тісної взаємодії мистецької спільноти з різних регіонів країни, а також був єдиною масштабною подією у царині сучасного мистецтва у Сумському регіоні. Проте повномасштабне російське вторгнення унеможливило проведення події на початковій локації у 2022 і 2023 роках: «Простір покордоння» неدارма має таку назву, адже Могриця знаходиться на кордоні з росією. Близько 100 художників і художниць, які щороку відвідували симпозіум, тимчасово втратили змогу приїздити туди і взаємодіяти з ландшафтом (а також між собою у форматі великої резиденції). Ландшафт, який був простором для роботи й діалогу, став простором небезпеки. Загалом, велика частина українських земель зараз — це понівечені обстрілами поля, спалені ліси, отруєна вода, купи брухту, що псує ґрунт, вибухові пристрої, що лежать у траві та ті, котрі вже сховалися під землею. Усі ці «рани» земної поверхні трансформуються в особистий біль, який не тільки розділяє, але й об'єднує дотичних. Прагнучи підтримувати одне одного, продовжувати комунікацію і тяглість проєкту, постійні резиденти «Простору покордоння» тимчасово переносять створення лендарт-проєктів із прикордонної території села Могриця у міста, в яких вони зараз проживають: для когось це рідні міста, для когось — тимчасове місце перебування під час війни.

Поки природний ландшафт «Простору покордоння» лишається недоступним, художники і художниці реалізують індивідуальні або групові проєкти у своїх містах проживання, в урбаністичному ландшафті. Спільнота «Простору покордоння», навіть будучи тимчасово ізольованою від ландшафту, де щороку працювала разом, продовжує реферувати до цього місця, тримаючи його одночасно в пам'яті та у візіях майбутнього. «Внутрішньо переміщений ландшафт» звертається до питання взаємин із ландшафтом і трансформації оптики, залежно від того, чи цей ландшафт безпечний, чи загрожений, досяжний, чи недоступний, або знищений. Досвід війни трансформує, залишаючи сліди, частина з яких може бути загоєна, а частина — ні. Люди і ландшафти часто мають спільні досвіди. Чи може стати спільним досвід переміщення?

Фінансування проєкту здійснюється коштом «Стабілізаційного фонду культури й освіти 2023» від Федерального міністерства закордонних справ Німеччини та Goethe-Institut (goethe.de)

THE BORDERLAND SPACE. THE INTERNALLY DISPLACED LANDSCAPE

“Internally Displaced Landscape” is the “Borderland Space” NGO project about changing relations with the environment in the conditions of war, about the connection between people and places and the mechanisms by which this connection appears and is maintained. The project unites **Kyiv, Kharkiv, Sumy, and Lviv** in an effort to follow how **the landscape and our view of it are changing**, how the perception of the land mutilated by the war is transformed, and to talk about the possibilities of its restoration. The conversation will also cover **experiences of displacement** and context change and their impact on artistic practices. At the same time, the project aims to **maintain ties** in the “Borderland Space” community and support stability and durability despite adverse conditions. The “Internally Displaced Landscape” involves **30 artists** who will create works in four cities, working in groups and regularly communicating with each other, live and online. **Meetings/lectures/discussions at partner institutions** in each of the four project cities are also planned.

The “Borderland Space” symposium has been existing for more than a quarter of a century. For 25 years in a row, every summer, a group of artists came to the village of Mohrytsia in the Sumy region to create an art laboratory in an open space without institutional or market restrictions. Artists worked with the environment and embodied their ideas in land art and interdisciplinary projects until 2021. The symposium became the basis for the formation and close interaction of the artistic community from different regions of the country. It was also the only large-scale event in modern art in the Sumy region. However, the full-scale Russian invasion made it impossible to hold the event at its original location in 2022 and 2023. The “Borderland Space” is named like that for a reason, because Mohrytsia is located on the border with Russia. About 100 artists who visited the symposium every year temporarily lost the opportunity to come there and interact with the landscape (as well as with each other in the format of a large residence). The landscape, which was a space for work and dialogue, has become a space of danger. In general, a large part of Ukrainian land is now fields mutilated by shelling, burned forests, poisoned water, piles of metal scrap that spoil the soil, explosive devices lying in the grass and those that have already hidden underground. All these “wounds” of the earth's surface are transformed into personal pain, which not only divides but also unites those concerned. Striving to support each other, to continue communication and durability of the project, the permanent residents of the “Borderland Space” will temporarily transfer the creation of land art projects from the border territory of the village of Mohrytsia to the cities in which they currently live. For some, these are their hometowns, for others, this is a temporary place of stay in times of war.

While the natural landscape of the “Borderland Space” remains inaccessible, artists implement individual or group projects in their cities of residence, in the urban landscape. The “Borderland Space” community, even being temporarily isolated from the landscape where they worked together every year, continues to refer to this place, keeping it in both memory and visions of the future. “Internally Displaced Landscape” addresses the question of the relationship with the landscape and the transformation of optics, depending on whether this landscape is safe or threatened, accessible or inaccessible, or destroyed. The experience of war is transformative. It leaves scars, some of which can be healed and some of which cannot. People and landscapes often share common experiences. Can the experience of displacement be shared?

Funded by the Stabilisation Fund for Culture and Education of the German Federal Foreign Office and the Goethe-Institut (goethe.de)

Громадська організація «Мистецька агенція “Простір покордоння”», м. Суми

Художники і художниці:

Львів: Єліза Мамардашвілі, Маргарита Журунова, Богдан Локатир, Віка Телетьєн, Юра Штайда, Сергій Якунін, Олексій Коношенко, Олена Волинська, Вікторія РОМА
Київ: Ганна Гідора, Катя Бучацька, Наталія Лісова, Віталій Кохан, Антон Саєнко, Клеменс Пул, Єгор Анцигін, Юрій Єфанов, Ілля Новгородов, Марина Конєва
Харків: Костянтин Зоркін, Тетяна Пухнавцева, Ярослава Майстренко, Олег Калашнік, Марія Єрмішина, Еміль Мамедов, Владислав Юдін, Ліля Петрова
Суми: Тимофій Осипов, Ірина Ганаза, Олександра Садовська, Марина Фенота, Марина Тодорчук, Наталя Кохан, Анна Кохан, Олег Кохан, Роман Линник, Олександр Федоренко

Директор: Юрій Вишняков

Координація проекту: Вікторія Бронза, Ганна Гідора

Куратори всього проекту: Ганна Гідора, Наталія Маценко

Куратори по містах:

Київ: Наталія Лісова, Віталій Кохан
Харків: Костянтин Зоркін
Суми: Ганна Гідора
Львів: Єліза Мамардашвілі, Олексій Коношенко

Модератор, наповнення соціальних мереж: Єгор Анцигін

Зв'язки з громадськістю: Анастасія Анкович

Дизайн: Дмитро Верьовкін, 3z Studio

Робота над сайтом, допоміжний дизайн: Ганна Новгородова

Переклад: Ірина Гоял

Бухгалтерка: Ольга Остапець

Фото:

Львів: Петро Чекаль
Київ: Антон Саєнко, Наталія Лісова
Харків: Олександр Осіпов
Суми: Олег Васи́лега, Вікторія Тимошенко

Відео:

Харків: Дмитро Могіленець
Львів: Дмитро Пашко
Суми: Роман Линник

BorderLand Space Art Agency, Public organization, the city of Sumy

Artists:

Lviv: Eliza Mamardashvili, Marharyta Zhurunova, Bohdan Lokatyr, Vika Teletien, Yura Shtaida, Serhii Yakunin, Oleksii Konoshenko, Olena Volynska, Viktoriia ROMA
Kyiv: Anna Gidora, Katia Buchatska, Nataliia Lisova, Vitaliy Kokhan, Anton Saienko, Clemens Poole, Yehor Antsyhin, Yuri Yefanov, Ilya Novgorodov, Maryna Konieva
Kharkiv: Kostiantyn Zorkin, Tetiana Pukhnavtseva, Yaroslava Maistrenko, Oleh Kalashnyk, Mariia Yermishyna, Emil Mamedov, Vladyslav Yudin, Lilia Petrova
Sumy: Tymofii Osypov, Iryna Hanaza, Oleksandra Sadovska, Marina Fenota, Maryna Todorchuk, Natalia Kokhan, Anna Kokhan, Oleh Kokhan, Roman Lynnyk, Oleksandr Fedorenko

Director: Yuriy Vyshniakov

Project Coordination: Viktoriia Bronza, Anna Gidora

Entire Project Curators: Anna Gidora, Natalia Matsenko

Curators by City:

Kyiv: Nataliia Lisova, Vitaliy Kokhan
Kharkiv: Kostiantyn Zorkin
Sumy: Anna Gidora
Lviv: Eliza Mamardashvili, Oleksii Konoshenko

Moderator, Social Networks Content: Yehor Antsyhin

Public Relations: Anastasiia Ankovich

Design: Dmytro Verovkin, 3z Studio

Website Work, Auxiliary Design: Hanna Novhorodova

Translation: Iryna Goyal

Accountant: Olha Ostapets

Photo:

Lviv: Petro Chekal
Kyiv: Anton Saienko, Nataliia Lisova
Kharkiv: Oleksandr Osipov
Sumy: Oleh Vasyleha, Viktoriia Tymoshenko

Video:

Kharkiv: Dmytro Mohilenets
Lviv: Dmytro Pashko
Sumy: Roman Lynnyk

ОЛЕНА ВОЛИНСЬКА
ВДОМА / ОБ'ЄКТ, ВІДЕО
ОКОЛИЦІ ЛЬВОВА

OLENA VOLYNSKA
YDOMA (AT HOME) / OBJECT, VIDEO
LVIV OUTSKIRTS

Проект «ВДОМА» апелює до феномену «мовного конфлікту» в українському суспільстві. У вимірі цього конфлікту державна мова постає не лише як інструмент комунікації, а як така, що обмежує права і свободи громадян. Українська мова, що послідовно піддавалася утискам і була збережена на тлі історичних заборон, актів геноциду і навіть в умовах сучасної війни, маніпулятивно подається як елемент репресивного механізму. Ця викривлена логіка конструює ситуацію, де жертву називають винуватицею всупереч історичній справедливості.

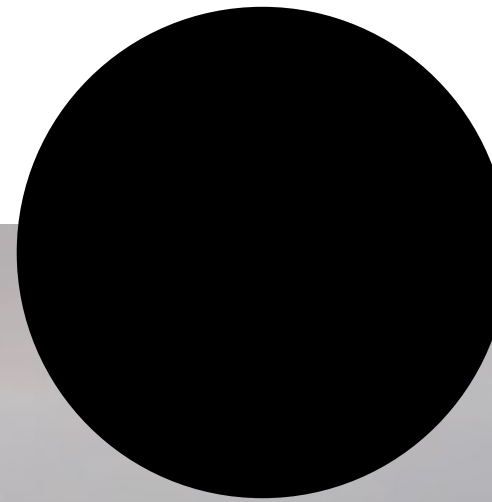
На LED екрані відображається слово «ВДОМА», проте одна літера, ключова для розрізнення українського «вдома» від російського «дома», мерехтить, ніби у спробі стати на власне місце. Слово не може скластися, зелене світло дорожнього знаку не спрацьовує.

«Вдома» говорить про зв'язок простору і мови, про відчуття дому, яке передається через поле символічного, незалежно від фізичного місця перебування.

The VDOMA project appeals to the phenomenon of “language conflict” in Ukrainian society. In the dimension of this conflict, the state language appears not only as a communication tool but also as one that limits the rights and freedoms of citizens. The Ukrainian language, which was consistently subjected to oppression and was preserved against the background of historical bans, acts of genocide and even in the conditions of modern war, is manipulatively presented as an element of the repressive mechanism. This twisted logic constructs a situation where the victim is called the culprit contrary to historical justice.

The word “VDOMA” is displayed on the LED screen. Yet, one letter, the key to distinguishing the Ukrainian “vdoma” from the Russian “doma” — both meaning “at home” — flickers as if trying to take its place. The word cannot be formed, the green light of the road sign does not work.

The project is about the connection between space and language, about the feeling of home, which is transmitted through the field of the symbolic, regardless of the physical location.

ЮРА ШТАЙДА
ЧБ. МАЙОРІВКА / ПЕРФОРМАНС

Це друге втілення проекту «ЧБ». Вперше його було презентовано на лендарт-симпозіумі «Простір покордоння» у Могриці у 2017 році. Ми дослідили вплив природних явищ на артоб'єкт, який складався з двох двадцятиметрових стрічок чорного й білого кольорів. Впродовж усього експонування на крейдяному кар'єрі вітер і дощ постійно змінювали структуру проекту, що створювало велике поле для трактування. Тож ми вирішили продовжити і зробити репліку «ЧБ». Обрали місце, поруч з яким живемо, мальовничий район Майорівка, місто Львів.

YURA SHTAIDA
B&W. MAIORIVKA / PERFORMANCE
MAIORIVKA, LVIV

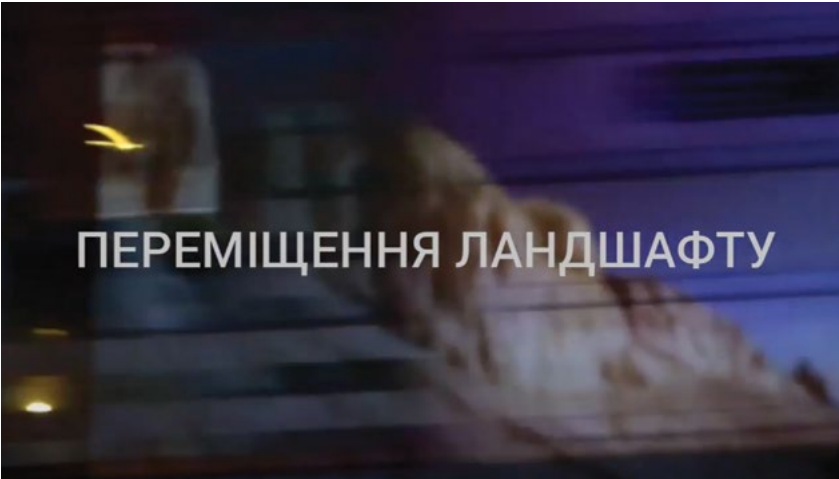
This is the second incarnation of the B&W project. It was presented for the first time at the BorderLand Space land art symposium in Mohrytsia in 2017. We investigated the influence of natural phenomena on the art object, which consisted of two twenty-meter strips of black and white. Throughout the exhibition at the chalk quarry, wind and rain constantly changed the structure of the project, which created a large field for interpretation. Therefore, we decided to go ahead and make a replica of B&W. We chose a place near which we live, the picturesque Maiorivka district in the city of Lviv.

**ВІКТОРІЯ РОМА ТА ОЛЕКСІЙ
КОНОШЕНКО
ПЕРЕМІЩЕННЯ ЛАНДШАФТУ / ВІДЕО
ЛЬВІВ**

**VIKTORIA ROMA AND OLEKSII
KONOSHENKO
LANDSCAPE DISPLACEMENT / VIDEO
LVIV**

**ОЛЕКСІЙ КОНОШЕНКО
ГАРМОНІЯ НЕПОСТІЙНОСТІ / ОБ'ЄКТ
ПЛОЩА ОЛЕКСИ ГАСИНА,
ЛЬВІВ**

Бетонний блок, залишений від минулої епохи, символізує стійкість і незмінність часу, тоді як річкове каміння, вплетене в його структуру, виражають постійний рух і зміну. Цей артоб'єкт втілює філософію того, що глибокий спокій та гармонія можуть виникнути саме в непостійності та внутрішньому перетворенні, де сучасність і минуле об'єднуються у вічний танок часу.

**OLEKSII KONOSHENKO
HARMONY OF IMPERMANENCE /
OBJECT
OLEKSA HASYN SQUARE, LVIV**

The concrete block, left over from a bygone era, symbolizes the permanence and immutability of time, while the river stones woven into its structure express constant movement and change. This art object embodies the philosophy that deep peace and harmony can arise precisely in impermanence and inner transformation, where the present and the past merge in the eternal dance of time.

МАРГАРИТА ЖУРУНОВА І БОГДАН ЛОКАТИР
ПОКОРДОННІ СТОВПЧИКИ / ОБ'ЄКТ
СКВЕР ІМЕНІ В'ЯЧЕСЛАВА ЧОРНОВОЛА, ЛЬВІВ

Кордони зміщуються, змінюються, зникають — внутрішні й зовнішні, фізичні й метафізичні. Неспокійний, буремний час. Ніщо не залишається сталим, ніщо не стоїть на місці. Простір покордоння — це назва лендарт-симпозіуму, у якому ми беремо участь з 2015 року, проте останнім часом ці слова набули більшого, глибшого значення. Це простір, який ми носимо із собою, якому ми певним чином належимо. Покордонний, межовий стан, в якому перебуваємо. Наші «покордонні стовпчики», зроблені з використанням могицької крейди, маркують цей простір і стан. Куди б ми не йшли, де б не перебували, де б не творили — ми беремо свій простір покордоння з собою.

MARHARYTA ZHURUNOVA AND BOHDAN LOKATYR
BORDERLAND POSTS / OBJECT
VIACHESLAV CHORNOVIL GARDEN, LVIV

Borders — internal and external, physical and metaphysical — shift, change, and disappear. It's an unsettled and stormy time. Nothing remains constant. Nothing stands still. The borderland space is the name of the land art symposium, in which we have been participating since 2015, but recently these words have acquired a greater, deeper meaning. This is the space we carry with us, to which we somehow belong. It's the borderland state in which we are. Our borderland posts, made of Mohrytsia chalk, mark this space and condition. Wherever we go, wherever we are, wherever we create, we take our borderland along.

ЕЛІЗА МАМАРДАШВІЛІ
КОЛИ КВІТИ МОВЧАТЬ / ПЕРФОРМАНС
ЗАКАПЕЛОК МАРКІЯНА ІВАЩИШИНА, ЛЬВІВ

Створений в неділю, дає надію, що камінь стане деревом. Дає надію, що дерево стане водою.

Це продовження моїх міркувань про залишки та втрати, фрагментацію та цілісність, те, до чого ми повертаємося, те, що потребує об'єднання. Я бачу близькі мені місця, як розгорнуту тканину, клаптики і фрагменти якої я збираю один до одного, недосяжні. Слід білої крейди на чорній річці Псел. Вода — чорна. Псел — темний. Пригадую колір, рухами залишаю та переносу її у місце за 905 км від неї. Спогади про воду, про річку, про квіти, про білий колір крейди.

Квіти мовчать, поки я їх не бачу.

Річка мовчить, поки я її не чую.

Місця мовчать, поки я їх не згадую.

Я відтворюю, отже я пам'ятаю.

ELIZA MAMARDASHVILI
WHEN THE FLOWERS ARE SILENT / PERFORMANCE
MARKIIAN IVANSCHYSHYN CORNER, LVIV

Created on Sunday, it gives hope that a stone will become a tree. It gives hope that the tree will become water.

This is a continuation of my reflections on remnants and loss, fragmentation and wholeness, what we return to and what needs unification. I see places close to me, like an unfolded fabric, the unreachable scraps and fragments of which I collect together. A trace of white chalk on the black river Psel. The water is black. Psel is dark. I remember the colour. With my movements, I leave it and transfer it to a place 905 km away from it. Memories of water, of the river, of flowers, of the white colour of chalk.

The flowers are silent until I see them.

The river is silent until I hear it.

Places are silent until I remember them.

I reproduce, therefore I remember.

ВІКТОРІЯ РОМА
СПІВОЧІ КАМЕНІ / ОБ'ЄКТ, ЗВУК
ЗАКАПЕЛОК МАРКІЯНА ІВАЩИШИНА, ЛЬВІВ

Проект аналізує процес перенесення «внутрішнього» ландшафту в нове середовище, розглядаючи його крізь призму так званого «місця сили» — психологічного стану під час перебування в особливому місці.

Головне питання проекту не лише стосується важливості й цінності місця, але водночас вивчає, чому ми неодмінно повертаємося до певного ландшафту у пошуку гармонії, умиротворення і спокою. Чи може інше середовище відновити втрачений ландшафт, чи можливо знайти внутрішній спокій, коли ти відірваний від свого звичного місця? Ці питання вже стали буденними у реальності нашого існування.

Артефакти ландшафту — камені, обрані з підсвідомої пам'яті, стають не лише фізичними об'єктами, але й живими свідченнями емоцій та спогадів. Їхні форми й текстури створені під впливом емоційного відгуку на навколишній ландшафт.

Важливим елементом проекту є власне звук і резонанс, який створює форма і матеріал каменю. У цьому контексті звук стає не лише аудіальним підкресленням, але й ключем до розкриття «життєвих» процесів: від процесу згадування Каменя та його існування до внутрішнього відгуку на звукові вібрації.

Камінь у цьому проєкті перестає бути просто об'єктом, він стає образом Того, хто згадує, і кого було переміщено.

VIKTORIIA ROMA
SINGING STONES / OBJECT, SOUND
MARKIIAN IVANSHCHYSHYN CORNER, LVIV

The project analyses the process of transferring the “inner” landscape to a new environment, examining it through the prism of the so-called “place of power,” i.e. the psychological state during a stay in a special place.

The project is not only about the importance and value of the place. At the same time, it examines why we always return to a certain landscape in search of harmony, pacification and peace. Can another environment restore the lost landscape? Is it possible to find inner peace when you are torn from your usual place? These questions have already become commonplace in the reality of our existence.

Artefacts of the landscape — stones chosen from subconscious memory — become not only physical objects but also living evidence of emotions and memories. Their forms and textures are created under the influence of an emotional response to the surrounding landscape.

An important element of the project is the actual sound and resonance created by the shape and material of the stone. In this context, sound becomes not only an auditory emphasis but also a key to revealing “life” processes: from the process of remembering the Stone and its existence to the internal response to sound vibrations.

The stone in this project ceases to be just an object, it becomes an image of the One who remembers and who has been displaced.

**ЮРА ШТАЙДА І ВІКА ТЕЛЕТЬЄН
ПЕРЕМІЩЕНИЙ ОБ'ЄКТ В
ПЕРЕМІЩЕНОМУ ЛАНДШАФТІ
ПЕРЕМІЩЕНИМИ ОСОБАМИ /
ДІЯ У ПРОСТОРІ, ОБ'ЄКТ
МАЙОРІВКА. МЕДОВА ПЕЧЕРА, ЛЬВІВ**

Хочемо відчувати пересування у ландшафті на власному досвіді.

Хочемо не відокремлюватися від об'єкта експонування, а бути разом з ним.

Хочемо зазнати внутрішніх змін відносно простору та об'єкту.

**YURA SHTAIDA AND VIKA TELETIEN
A DISPLACED OBJECT IN A DISPLACED
LANDSCAPE BY DISPLACED PEOPLE /
ACTION IN SPACE, OBJECT
MAIORIVKA, MEDOVA CAVE, LVIV**

We want to experience the movement in the landscape personally.

We don't want to be separated from the exhibition object but to be together with it.

We want to undergo internal changes in relation to the space and the object.

**СЕРГІЙ ЯКУНІН І ОЛЕКСА ФУРДЯК
ЧЕРВОНЕ ЧОРНЕ / ІНСТАЛЯЦІЯ,
ВІДЕО
ЛЬВІВСЬКА ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА
КЕРАМІКО-СКУЛЬПТУРНА ФАБРИКА,
ЛЬВІВ**

**SERHII YAKUNIN AND OLEKSA
FURDIAK
RED BLACK / INSTALLATION, VIDEO
LVIV EXPERIMENTAL CERAMIC
AND SCULPTURE FACTORY, LVIV**

**ОЛЕНА ВОЛИНСЬКА
МИР / ОБ'ЄКТ
ВУЛИЦЯ СТЕФАНИКА, 11, ЛЬВІВ**

Літери, які складаються в слово «МИР», сплетені з колючого дроту і входять своїми шипами у землю. Колючий дріт, як символ повторюваності актів геноциду, концтаборів і поневолень.

Кожен шип, що врізається в землю, нагадує, що ідея примирення з росією неможлива, а кожна спроба створення миру, яка ґрунтується на концепціях кремля, призводить до окупації з подальшим знищенням України та українців.

**OLENA VOLYNSKA
MYR (PEACE) / OBJECT
11 STEFANYKA STREET, LVIV**

The letters that make up the word "peace" are woven from barbed wire and are inserted into the ground with their spikes. Barbed wire as a symbol of the recurrence of acts of genocide, concentration camps and enslavement.

Every spike driven into the ground reminds us that the idea of reconciliation with russia is impossible, and every attempt to create peace based on the kremlin's concepts leads to occupation with further destruction of Ukraine and Ukrainians.

ЕМІЛЬ МАМЕДОВ
НЕДОСЛІДЖЕНІ БІОТОПИ / ОБ'ЄКТ
САРЖИН ЯР, ХАРКІВ

Умова життєдіяльності біотопів — взаємна підтримка всіх елементів системи одне одним. Результатом стає збалансоване співіснування. Кожен «острів» — це самостійна замкнена екосистема.

Біотоп — ділянка поверхні землі з певними умовами, яку займає угруповання організмів.

Вода, що завжди знаходиться біля землі. Вода, що захищає землю. Вогонь, що захищає воду.

В умовах перенесення звичного середовища окремі екосистеми еволюціонують, рухаються і знаходять нові й неочікувані для себе форми існування. Нові ландшафти спонукають систему формувати нові здібності, проте закладений всередині сенс залишається незмінним.

EMIL MAMEDOV
UNEXPLORED BIOTOPES / OBJECT
SARZHYN YAR, KHARKIV

The condition for the vital activity of biotopes is the mutual support of all elements of the system. The result is a balanced coexistence. Each “island” is an independent closed ecosystem.

A biotope is a section of the earth's surface with certain conditions, occupied by a group of organisms.

Water that is always near the ground. Water that protects the earth. Fire that protects the water.

In the conditions of transfer of the usual environment, individual ecosystems evolve, move and find new and unexpected forms of existence. New landscapes prompt the system to develop new abilities but the underlying meaning remains unchanged.

ОЛЕГ КАЛАШНИК
ПАСТКИ НА СОНЦЕ / ОБ'ЄКТ
БОТАНІЧНИЙ САД ХНУ ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА, ХАРКІВ

«...дві спроби до втечі
і стомлені речі
і стомлені ноти
фальшиво зітхають
до тебе далеко
до неба далеко
сказали, що сонце
учора померло...»
«Оркестр Че», із пісні «Не знаю, де сонце»

Зараз ми перебуваємо у стані відсутності радості. Маленькі радісні моменти стали для нас недоступними. У нас забрали щасливі миттєвості й ми живемо у стані невідомості й очікування більшої біди.

Туманне листопадове небо ховає промінці сонця. Як їх піймати? Як навчитися не забувати про радість кожного дня? Як піймати сонце? А якщо сонця немає, чи можна дістати ліхтарик і жити в променях сурогатного світла?

OLEH KALASHNIK
SUN TRAPS / OBJECT
BOTANICAL GARDEN OF V. N. KARAZIN
KHARKIV NATIONAL UNIVERSITY, KHARKIV

"...two attempts to escape
tired things
tired notes
that fake a sigh
it's far to you
it's far to heaven
they said the sun
died yore..."

Ukrainian band "Che's Orchestra", from the song "I Don't Know Where the Sun Is"
Now, we are in a state of joylessness. Little joyful moments became inaccessible to us. Happy moments have been taken away from us, and we live in a state of uncertainty and anticipation of greater trouble.

The foggy November sky hides the rays of the sun. How to catch them? How to learn not to forget the joy of every day? How to catch the sun? And if there is no sun, is it possible to get a flashlight and live in the rays of surrogate light?

КОСТЯНТИН ЗОРКІН
ТРИ МОЛИТВИ ЗА ХАРКІВ / ОБ'ЄКТИ
БОТАНІЧНИЙ САД ХНУ ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА, ХАРКІВ

Моли́тва — це звернення до сили, набагато більшої за тебе. Під час молитви ти можеш сказати про свою любов, про своє горе і попросити бодай частку цієї сили собі, попросити поради.

Це особиста розмова. Для неї потрібне таємне місце і символічний об'єкт, що його позначає. Дерево, струмок, камінь, ідол, капличка — це портал, через який ти говориш до невідомого й могутнього. До сили землі.

Ти говориш: «Люба моя Земле, кохане моє Місто! Ми відчуваємо одне, ми страждаємо разом. Дай мені частку своєї сили, навчи спокою і відновленню. Розділи зі мною свою втому і свій сум, і радість свою!».

Нехай повертаються люди додому, як пташки до гнізд.

Нехай загояться рани, заростуть вирви, розквітне квітка надії. І не зів'яне ніколи.

KOSTIANTYN ZORKIN
THREE PRAYERS FOR KHARKIV / OBJECTS
BOTANICAL GARDEN OF V. N. KARAZIN KHARKIV NATIONAL UNIVERSITY, KHARKIV

Prayer is an appeal to a power much greater than you are. When praying, you can talk about your love, your grief and ask for at least a part of this power for yourself, ask for a piece of advice.

This is a personal conversation. It requires a secret place and a symbolic object that represents it. A tree, a stream, a stone, an idol, a chapel is a portal through which you speak to the unknown and powerful. To the power of the earth.

You say, “My beloved Earth, my beloved City, we feel the same thing, we suffer together. Give me a share of your power! Teach me peace and recovery! Share your fatigue and your sadness, and your joy with me!”

Let people return home like birds to their nests.

Let the wounds heal, the craters grow over, let the flower of hope bloom. And let it never fade.

**МАРІЯ ЄРМІШИНА (МАРІЯ МАРУЛА)
БІЛЬ ФАНТОМНОГО ТІЛА / ОБ'ЄКТ
БОТАНІЧНИЙ САД ХНУ
ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА, ХАРКІВ**

Мабуть, всім нам відомий фантомний біль тіла, коли людина відчуває вже вирваний зуб, або поправляє обрізане волосся, яке більше не існує. Ще страшніші розповіді постраждалих, які залишилися без кінцівки, котру ще довго відчують.

Я асоціюю землі, втрачені через російське вторгнення в Україну, з таким фантомним тілом, яке по справжньому болить. Дорогі мені землі нівечать, палять і відрізають від душі, але я вірю у зцілення і зрощення, бо вони — частина моєї особистості, а, можливо, і частина мого «тіла».

**MARIIA YERMISHYNA
(MARIIA MARULA)
PHANTOM BODY PAIN / OBJECT
BOTANICAL GARDEN
OF V. N. KARAZIN
KHARKIV NATIONAL UNIVERSITY,
KHARKIV**

Probably, we all know the phantom pain of the body, when a person feels an already pulled-out tooth or fixes the cut hair that no longer exists. Even more frightening are the stories of the victims who are left without a limb, which they feel for a long time.

I associate the lands lost due to the Russian invasion of Ukraine with such a phantom body that really hurts. The lands dear to me are destroyed, burned and cut off from the soul, but I believe in healing and fusion, because they are part of my personality, and perhaps also part of my “body.”

**ЛІЛЯ ПЕТРОВА
МІГРАЦІЯ ЗВІРЯТ / ОБ'ЄКТ
БОТАНІЧНИЙ САД ХНУ
ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА, ХАРКІВ**

Рідний простір перебуває у перманентній небезпеці та напрузі. Я хочу його розрадити. Залишаю йому табунець іграшкових звірят, хай грається ними, і знає — вони оберіг від зникнення доріжок, мають багато ніжок, крокують у майбутнє.

Звірята спішать, кісточки лежать,
Простір грає, хребці з землі тримає.
Знає, що путь втрачати — спочатку почати.
Звірята в рядок, виростає садок.
Іграшки зроблені зі слов'янської глини, зліплені та випалені у Львові, подаровані Харкову.

**LILIA PETROVA
MIGRATION OF ANIMALS / OBJECT
BOTANICAL GARDEN
OF V. N. KARAZIN KHARKIV NATIONAL
UNIVERSITY, KHARKIV**

Native space is in permanent danger and tension. I want to console it. I leave it a collection of toy animals, let it play with them, let it know — they are a talisman against the disappearance of paths; they have many legs; they strode into the future.

Animals make haste, bones all over the place,
Space amuses itself, and keeps the vertebrae off the shelf.
It knows that to lose the way means to start again.
Animals in a row, a garden grows.
The toys are made of Sloviansk clay, moulded and fired in Lviv, and presented to Kharkiv.

ТЕТЯНА ПУХНАВЦЕВА
ПАМ'ЯТЬ ПРО ЧОРНІ ВОЛОШКИ /
КІНЕТИЧНИЙ ОБ'ЄКТ
БОТАНІЧНИЙ САД ХНУ
ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА, ХАРКІВ
чорний вітер гойдає траву що втратила
барви

осердя серця
множина рук
коло пам'яті
я стою
і ти стоїш
ландшафт, що переживає війну, — втомле-
ний, застиглий, знічений, напружений. перед-
чуття зими тільки посилює відчуття оголеності,
незахищеності простору. проте, коли все ого-
люється, що залишається?

залишаються вітряки, що виростають серед
чорної простої трави, та мають руки. руки тен-
дітні, вразливі — як згадка про збережені життя,
про продовження крихкого існування:

я є — і я тут.
вітряки розташовані не на вершині пагор-
бів, а в низині між ними впротиріч логічній у мир-
ному житті функції:

я є, і я прагну захисту; я є, і я допоможу тобі.
вітер вступає у взаємодію з вітряками, інко-
ли обертаючи їх, оприявнюючи їх присутність; а
інколи — залишаючи їх статичними, мовчазни-
ми. мовчазні вітряки — меморіальна згадка про
життя залишені:

я є, і я пам'ятаю тебе.

TETIANA PUKHNAVTSOVA
THE MEMORY OF BLACK BLUETS /
KINETIC OBJECT
BOTANICAL GARDEN
OF V. N. KARAZIN KHARKIV NATIONAL
UNIVERSITY, KHARKIV
the black wind shakes the grass that has lost

its colours
heart of the heart
multitude of hands
circle of memory
i am standing
and you also stand
the landscape experiencing the war is tired,
frozen, destroyed, and tense. the premonition of
winter only intensifies the feeling of nakedness, the
insecurity of space. however, when everything is
laid bare, what remains?

the windmills remain. they grow among the
black simple grass and they have hands. delicate,
vulnerable hands, as a reminder of the lives pre-
served, of the continuation of a fragile existence:
i am, and i am here.

the windmills are not located on top of hills but
in the lowlands between, contrary to their function,
logical in peaceful life:

i am, and i seek protection; i am, and i will help
you.

the wind interacts with the windmills, some-
times turning them, revealing their presence; and
sometimes leaving them static, silent. silent wind-
mills are a memorial of lives left behind:

i am, and i remember you.

ТЕТЯНА ПУХНАВЦЕВА
ЛАТКА / ОБ'ЄКТ
СТАДІОН «ТРУДОВІ РЕЗЕРВИ», ХАРКІВ
бачити бідне:

чорну землю, що живе у постійній втомі,
проте продовжує жити себе;
на землі виростає полин-трава надкрихка,
що лікує та дає спокій;
так сплітається латка, з останніх сил, з
тремтливими нитками, вирвами;
полин укріплюється золюю, вуглинка зали-
шаються поміж трави.
латку пришило на місці, де два місяці зби-
рався полин: прийшла зима і він щез з землі,
проте повернувся у новій якості. Бідне стає
сильним, крихкість стає новою міцністю.
повня
полин крихкий
тонка опора серед цих степів

TETIANA PUKHNAVTSOVA
PATCH / OBJECT
LABOUR RESERVES STADIUM, KHARKIV
to see the bare:

the black earth, which lives in constant fatigue
but continues to feed itself;
on this earth, a super fragile wormwood, that
heals and gives solace, grows;
this is how the patch is woven, with the last
strength, with trembling threads, with holes;
wormwood is strengthened by ash, embers re-
main among the grass.
a patch is sewn on the place where wormwood
has been collected for two months — winter came
and it disappeared from the earth but it returned
in a new quality. bare becomes strong, fragility be-
comes new strength.
full moon
fragile wormwood
a thin foothold in these steppes

ВЛАДИСЛАВ ЮДІН
СПІВ ВОДІ / ОБ'ЄКТ, КОЛЕКТИВНА
ДІЯ
САРЖИН ЯР, ХАРКІВ

Ключовою частиною Саржиного Яру є вода. Люди несуть її додому, п'ють, умиваються і відпочивають біля неї.

Навколишня дійсність впливає на стан води. Вона всотує в себе вібрації війни, стресує, як і людина, потребує розрядки, підзарядки, підбадьорювання, відпочинку і зміни емоційного фону.

Учасники ритуалу заспівали над водним джерелом, використовуючи водяні свистульки. Наша колективна дія відбулася задля підбадьорення води. Очищення через спів — це символічна акція, що нагадує про силу співу, єдність наміру і розмову з природою. Тож долучайтесь і ви! Свистульку можна забрати собі для подаль-

шого співу.

VLADYSLAV YUDIN
SINGING TO THE WATER / OBJECT,
COLLECTIVE IDEA
SARZHYN YAR, KHARKIV

The key part of Sarzhyn Yar is water. People carry it home. They drink it. They wash with it. And they rest next to it.

The surrounding reality affects the state of water. It soaks up the vibrations of war, it stresses, like a person, it needs relief, recharging, encouragement, rest and a change in the emotional background.

Participants of the ritual sang over a water source using water whistles. Our collective action took place to encourage water. Cleansing through singing is a symbolic action that reminds us of the power of singing, unity of intention and conversation with nature. So join in! The whistle can be taken away for further singing.

**ЯРОСЛАВА МАЙСТРЕНКО
НЕВАГОМІСТЬ 2023 / ПЕРФОРМАНС
БОТАНІЧНИЙ САД ХНУ
ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА, ХАРКІВ**

Стан невагомості. Зараз це відчувається як ніколи. Відчуття відсутності опори, коли все може змінитися у будь-який момент. Відчуття, що ти не можеш нічого планувати й будувати, настільки сильною здається мінливість усього довкола.

Та всі ми, навіть у цьому стані, кимось є. Щось з нами відбувається, і все має наслідки. І ми щось залишаємо по собі, так чи інакше.

Щоб відділити зерна від полови, наші предки віяли, підкидаючи зерно в повітря. Очищені зерна падали на землю, а половику дувало геть.

Коли зерно потрапляє у землю, воно проростає. Як і наші дії.

Усе зайве і неякісне знесе під час віяння. Наші дії колись принесуть свої плоди. Пам'ятаймо.

**YAROSLAVA MAISTRENKO
WEIGHTLESSNESS 2023 /
PERFORMANCE
BOTANICAL GARDEN
OF V. N. KARAZIN KHARKIV NATIONAL
UNIVERSITY, KHARKIV**

A state of weightlessness. Now, it feels like never before. A feeling of no base, when everything can change at any moment. The feeling that you cannot plan and build anything, since the variability of everything around is so strong.

Yet, even in this state, all of us are somebody. Something happens to us, and everything has consequences. We also leave something behind, one way or another.

To separate the grains from the chaff, our ancestors winnowed, throwing the grain into the air. The cleaned grains fell to the ground, and the chaff was blown away.

When the seed hits the ground, it sprouts. As our actions do.

Through the winnowing, all excess and poor quality will be removed. One day, our actions will sprout. Let's not forget.

ТИМОФІЙ ОСИПОВ
ЛІКУВАННЯ ПРОСТОРУ / ІНСТАЛЯЦІЯ
МІСЬКИЙ ПАРК ВІДПОЧИНКУ, СУМИ

Це проєкт про погляд у майбутнє із сьогодення.

Лікування простору — це дія, яку потрібно буде зробити по закінченню війни для відновлення.

Багато всього навколо змінено, багато всього зруйновано або спотворено, особливо це помітно там, де відбулись або відбуваються бойові дії. Можливо, ще відбудуться нові руйнації.

Лікування простору присутністю людей і лікування людей присутністю у просторі.

TYMOFII OSYPOV
HEALING OF SPACE / INSTALLATION
CITY RECREATION PARK, SUMY

This is a project about looking into the future from the present.

Healing of space is an action that will need to be taken for recovery after the war is over. Around, a lot has changed, a lot has been destroyed or distorted. This is especially noticeable where military actions have taken or are taking place. Perhaps, there will be new destructions.

Healing of space with the presence of people and healing of people with the presence of space.

ОЛЕКСАНДР ФЕДОРЕНКО
ОБ'ЄДНАННЯ / ОБ'ЄКТ
МІСЬКИЙ ПАРК ВІДПОЧИНКУ, СУМИ

У промисловій зоні крізь щілину між двох щільно притиснутих бетонних плит пробилася деревце і намагалося закріпитись у несприятливих умовах росту, та все ж не витримало, нахилилося, зовсім упало.

Жага до життя попри страшенні перепони спонукає не лише на споглядання і роздуми, а й до дії, до завершення і продовження.

OLEKSANDR FEDORENKO
UNION / OBJECT
CITY RECREATION PARK, SUMY

In the industrial zone, a tree broke through the gap between two tightly pressed concrete slabs and tried to gain a foothold in the unfavourable growing conditions but still could not stand it, bent over, and fell completely.

The thirst for life, despite the terrible obstacles, prompts not only contemplation and reflection but also action, completion and continuation.

ІРИНА ГАНАЗА
КОЛИСКОВА ДЛЯ ПТАХА / ОБ'ЄКТ
МІСЬКИЙ ПАРК ВІДПОЧИНКУ, СУМИ

Робота — це втілення вражень, отриманих під час повернення в Україну.

Зруйновані хати Київщини...

на деяких вціліли димоходи...

до яких повернулися лелеки.

Пощастило знайти свою домівку не всім.

IRYNA HANAZA
A LULLABY FOR A BIRD / OBJECT
CITY RECREATION PARK, SUMY

This work is the embodiment of the impressions received during the return to Ukraine.

Ruined houses of the Kyiv region...

Chimneys that remained over some...

To which the storks returned.

Not each of them was lucky enough to find its home...

МАРИНА ФЕНОТА, ОЛЕКСАНДРА САДОВСЬКА
БАУКАЧ / ОБ'ЄКТ, ДІЯ У ПРОСТОРІ
МІСЬКИЙ ПАРК ВІДПОЧИНКУ, СУМИ

Цей метелик мандрує світами — потойбіччям і землею. Він трансформується, міняє забарвлення, але завжди залишається собою.

Це спосіб втекти туди, де можна безтурботно сновигати в небі, як чиста безтілесна думка. Однак, є сувора реальність — реальність війни, де кожне згарище залишає на крилах свій слід.

Кокон, як шпарина між світами. Те, що стоїть між спокоєм і бентегою. Шпарина працює лише в одну сторону, і перехід з одного виміру в інший — незворотний.

Метелик набуває забарвлення і шукає новий тимчасовий прихисток.

MARYNA FENOTA, OLEKSANDRA SADOVSKA
WANDERER / OBJECT,
ACTION IN SPACE
CITY RECREATION PARK, SUMY

This butterfly travels through the worlds — the afterlife and the earth. It transforms, changes colours but always remains itself.

It is a way to escape to a place where you can float carefree in the sky as a pure disembodied thought. However, there is a harsh reality, i.e. the reality of war, where every fire leaves its mark on the wings.

A cocoon is like a gap between the worlds. Something, that stands between peace and confusion. However, the gap works only in one direction, and the transition from one dimension to another is irreversible.

The butterfly acquires colour and looks for a new temporary shelter.

**НАТАЛЯ КОХАН
МІГРУЮЧА СТРУКТУРА.
КРИСТАЛІЗАЦІЯ / ОБ'ЄКТ
ОЗЕРО ЧЕХА, СУМИ**

Навіть безмежні пагорби могирицьких ландшафтів складаються з менших часток: менших пагорбів, долин, ярків. Ті, і собі, складаються з добірки різноманітних матеріалів: чорнозему, глини, піску, крейди. І так до найменших піщинок, частинок, атомів.

Ця робота — продовження роздумів і роботи з останнього нашого симпозіуму в «Просторі покордоння». Робота мігрувала в місто під парасольку хоч і умовного, але більшого, ніж у фронтонній зоні, захисту.

**NATALIA KOKHAN
MIGRATORY STRUCTURE.
CRYSTALLIZATION / OBJECT
CHEKH LAKE, SUMY**

Even the boundless hills of the Mohrytsia landscape are made up of smaller parts: smaller hills, valleys, and clearings. Those also consist of a selection of various materials: black soil, clay, sand, and chalk. And it goes this way to the smallest grains of sand, particles, and atoms.

This work is a continuation of the thoughts and work from our last symposium in the "Borderland Space." The work migrated to the city under the umbrella of protection, albeit conditional, but better than in the front zone.

**МАРИНА ЛОМОНОС-ТОДОРЧУК
БОРИВІТЕР / КІНЕТИЧНИЙ ОБ'ЄКТ
МІСЬКИЙ ПАРК ВІДПОЧИНКУ, СУМИ**

Сокіл, символізм якого сягає в глибину віків. Посередник між світом живих і мертвих, гостроокий свідок правди, той, хто знає розташування озер Живої Води, безсонний вартовий, котрий сидить на прадавньому Дереві Життя.

Птах кружляє по колу між небом і землею. Провідник душ, рятівник постраждалих і захисник воїнів, борець за волю, вісник небесної справедливості.

**MARYNA LOMONOS-TODORCHUK
KESTREL / KINETIC OBJECT
CITY RECREATION PARK, SUMY**

A falcon, the symbolism of which goes centuries back. It is a mediator between the world of the living and the dead, the sharp-eyed witness of truth, the one who knows the location of the lakes of Living Water, the sleepless watchman who sits on the ancient Tree of Life.

The bird circles between the sky and the earth. It is the guide of souls, the saviour of the injured and protector of warriors, the fighter for freedom, and the herald of heavenly justice.

АННА КОХАН
ВІДБИТОК ЧАСУ. ПЕРЕМІЩЕННЯ / SITE SPECIFIC
МІСЬКИЙ ПАРК ВІДПОЧИНКУ, СУМИ

Навряд можна бути щасливими сьогодні. То ж я нанесла свої відбитки у місці руйнації як візуальний спогад про втрачені сенси ще недавнього минулого.

ANNA KOKHAN
TIME STAMP. DISPLACEMENT / SITE SPECIFIC
CITY RECREATION PARK, SUMY

You can hardly be happy today. Therefore, I made my prints in the place of destruction as a visual memory of the lost meanings of the recent past.

ОЛЕГ КОХАН
МІГРАЦІЯ / ОБ'ЄКТ
МІСЬКИЙ ПАРК ВІДПОЧИНКУ, СУМИ

У крейдовий геологічний період крейдяний кар'єр був дном прадавнього моря. Сьогодні, блукаючи дном цього океану, час від часу відстежуєш рух прадавнього життя на сколах крейдяних скель — відбитки риб, залишки хребців, луски, молюсків.

У попередні роки на локації симпозіуму в Могриці я періодично повертався до теми мігруючих світів, немов відновлював і продовжував їхнє буття вже серед хмар, серед трав і серед нас.

У переміщеному просторі пам'ять ландшафту всередині нас.

OLEH KOKHAN
MIGRATION / OBJECT
CITY RECREATION PARK, SUMY

During the Cretaceous geological period, the chalk quarry was the bottom of an ancient sea. Today, wandering along the bottom of this ocean, from time to time you track the movement of ancient life on the clefts of chalk rocks — prints of fish, remains of vertebrae, scales, and molluscs.

In previous years, at the location of the symposium in Mohrytsia, I periodically returned to the topic of migrating worlds, as if restoring and continuing their existence already among the clouds, among the grass, and among us.

In the displaced space, the memory of the landscape is within us.

РОМАН ЛИННИК
КАНОНАДА / АУДІОІНСТАЛЯЦІЯ
ЗВУК: PØGULYAY
МІСЬКИЙ ПАРК ВІДПОЧИНКУ, СУМИ

Продовжуйте слідувати шорстким шляхом, поки не почуєте легкі тривожні звуки, що разносяться в повітрі. Звуки видаються із понівеченого дерева, яке вистромлюється з останніх сил. Вони нагадують симфонію туги і тривоги, повільно насуваючись на вас й зворохоблюючи ваші почуття. Звуки сповільнення часу і закружені у танці віддалені вибухи пронизують повітря, згортаються і заповнюють довкілля. Вони розбурхують вашу уяву, переносять у справжній музичний ритуал. Чуття невизначеності й небезпеки змішуються з величию і могутністю форми, створюючи незабутню атмосферу.

ROMAN LYNNYK
CANNONADE / AUDIO INSTALLATION
SOUND: PØGULYAY
CITY RECREATION PARK, SUMY

Keep on following the rough path until you hear faint alarming sounds wafting through the air. The sounds are coming from a mutilated tree that is struggling with its last strength. They resemble a symphony of longing and anxiety, slowly creeping up on you and stirring your senses. The sounds of time slowing and distant explosions swirling in a dance pierce the air, curl and fill the environment. They trigger your imagination and take you to a real musical ritual. Feelings of uncertainty and danger mix with the majesty and power of the form, creating an unforgettable atmosphere.

ОЛЕКСАНДРА САДОВСЬКА
ВНУТРІШНЬО ЗБЕРЕЖЕНИЙ ПРОСТІР / ОБ'ЄКТ
АРТ ПРОСТІР НА ТЕАТРАЛЬНІЙ, СУМИ

Останньою моєю роботою в Могриці був проєкт 2019 року про взаємодію внутрішнього і зовнішнього світу, про те, як вони впливають один на одного і взаємно змінюються. Ця робота дуже резонує з темою цьогорічного симпозіуму, тож я вирішила дослідити, як ця взаємодія відбувається в теперішніх умовах воєнного часу.

Робота 2019 року, як елемент, як відправна точка дослідження присутня в нинішньому проєкті. Вона — її серце і суть, той осередок мирного безтурботного життя до війни, який я зберігаю в собі та за який тримаюсь. Навколо цієї роботи нашарувалось сьогоденне життя в місті під час війни. Я спробувала знайти відповідь на питання того, яким є навколишній простір для мене сьогодні і де в цьому просторі є місце для стану безтурботної безпечної творчості, який я завжди відчувала в Могриці довоєнного часу.

OLEKSANDRA SADOVSKA
INTERNALLY SAVED SPACE / OBJECT
ARTSPACE ON TEATRALNA GALLERY, SUMY

My last work in Mohrytsia was a 2019 project about the interaction of the inner and outer world, how they influence each other and change each other. This work resonates greatly with the theme of this year's symposium, so I decided to explore how this interaction plays out in the current wartime setting.

The work of 2019, as an element, as a starting point of research, is present in the current project. It is its heart and essence, that core of a peaceful carefree life before the war, which I keep inside me and hold on to. Today's life in the city during the war was layered around this work. I tried to find an answer to the question of what the surrounding space is like for me today and where in this space there is a place for the state of carefree, safe creativity that I always felt in the pre-war Mohrytsia.

НАТАЛІЯ ЛІСОВА
РУБІКОН / ІНСТАЛЯЦІЯ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР «УКРАЇНСЬКИЙ ДІМ», КИЇВ

Рубікон — річка на Апеннінському півострові, яка до 42 року до н. е. була кордоном між Італією і римською провінцією Цизальпійська Галлія, відома через крилатий вислів «перейти Рубікон».

Історія виразу пов'язана з часами, коли Юлій Цезар ще не був диктатором, а лише воєначальником, а в Римі була республіка. За законом Цезар мав право очолювати військо тільки за межами Італії, але він вирішив повалити республіку і стати правителем. 10 січня 49 року до н. е. разом з військом Цезар підійшов до Рубікону, але вагався, бо у випадку невдачі він був би публічно осоромлений і страчений. Зрештою Цезар перейшов Рубікон і після громадянської війни став диктатором. З тих часів вислів «перейти Рубікон» означає ухвалення безповоротного рішення.

NATALIIA LISOVA
RUBICON / INSTALLATION
UKRAINIAN HOUSE NATIONAL CENTRE, KYIV

The Rubicon is a river on the Apennine Peninsula, which until 42 BC was the border between Italy and the Roman province of Cisalpine Gaul, known for the idiom “crossing the Rubicon.”

The history of this expression is connected with the times when Julius Caesar was not yet a dictator but only a military leader, and there was a republic in Rome. By law, Caesar had the right to lead the army only outside Italy but he decided to overthrow the republic and become the ruler. On January 10, 49 BC, together with the army, Caesar approached the Rubicon but hesitated because, in case of failure, he would have been publicly humiliated and executed. Caesar eventually crossed the Rubicon and became dictator after a civil war. Since then, the phrase “crossing the Rubicon” means making an irreversible decision.

ГАННА ГІДОРА
ПРОЄКЦІЇ СПОГАДІВ / ОБ'ЄКТ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР
«УКРАЇНСЬКИЙ ДІМ», КИЇВ

Очерет — універсальна рослина, яка росте всюди, де з надр землі просочується вода: від пісків пустель до заболочених рівнин. Очерет становить частку спогадів кожної людини з прадавніх часів. Чи не тому здається, що, коли ми прислухаємося, вітер в очереті ніби щось розповідає, що ми самі починаємо пригадувати щось невловиме. Може колись вітер з очеретом переповідатимуть і наші історії?

У роботі «Проекції спогадів» очеретини, з якими я працювала в могрицькому ландшафті ще двадцять років тому і штучно посаджені в урбаністичному просторі, привносять у свій тендітності шелест-спогад про інше, не це місце. А поруч, в каркасі, — безліч щільно притиснутих одна до одної очеретин, ніби захищених міцною конструкцією, і тільки деякі з них проросли в ґрунт. І ті, поодинокі, що несуть спогади про свій ландшафт, й інші, що своєю купою злились в один спільний шум, навряд чи знайшли тут своє місце. Вони — лише спогад про щось інше.

ANNA GIDORA
PROJECTIONS OF MEMORIES / OBJECT
UKRAINIAN HOUSE NATIONAL
CENTRE, KYIV

Reed is a universal plant that grows wherever water seeps from the depths of the earth, be it the sands of deserts or swampy plains. Reed has been part of every person's memories since ancient times. Isn't that why, when we listen in, the wind in the reeds seems to tell us something, we seem to begin to recollect something elusive. Maybe one day the wind and reeds will tell our stories as well.

In the work "Projection of Memories," the reeds, with which I worked in the Mohrytsia landscape twenty years ago and artificially planted in the urban space, in their fragility, bring a rustle-memory of another place, not this one. Nearby, in the frame, there are many pieces of reeds tightly pressed to each other as if protected by a strong structure, and only some of them have sprouted into the soil. Both those, singled out, that carry memories of their landscape, and those that, in their heap, merged into one common noise, hardly found their place here. They are just a memory of something else.

ЄГОР АНЦИГІН
ПЕРФОРМАНС НА ЗАМОВЛЕННЯ ДЛЯ НЕВІДОМОГО ПЕЙЗАЖУ / ВІДЕО
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР «УКРАЇНСЬКИЙ ДІМ», КИЇВ

Споглядаючи міський пейзаж, розмірковую над питанням: чи може пейзаж мати пам'ять? Чи може він нести інформацію про події крізь роки? Хто впливає на ці процеси? Чи це абстрактні поняття, вигадані людиною? Я помітив, що один із маркерів, які виявляють важливість того чи іншого місця, — це велике скупчення людей, як-от публічні зібрання, змагання або катастрофи. Використовуючи цю схему, я запросив людей узяти участь у колективному перформансі — спогляданні пейзажу, аби прожити колективний досвід перебування у конкретному місці, що позбавлене важливого історичного контексту.

Обираючи місце для проекту, одразу уявив київські пагорби, на які я завжди приходив у мирний час. Саме так і працює пам'ять, веде нас до рідних місць немов із заплющеними очима. Разом із групою учасників я відчув зміни в пейзажі та у погляді глядача на нього. Сьогодні краєвиди Києва отримали нову пам'ять — пам'ять війни. Сьогодні важко уявити персональну пам'ять, що існує відокремлено. Ця катастрофа змішує персональну історію з колективною. Для українця пейзаж став колективним тілом. Але куди ж насправді дивиться українець, який споглядає рідний пейзаж?

YEHOR ANTSHYHIN
A CUSTOM PERFORMANCE FOR AN UNKNOWN LANDSCAPE / VIDEO
UKRAINIAN HOUSE NATIONAL CENTRE, KYIV

Contemplating the cityscape, I ponder the question — can a landscape have memory? Can it carry information about events through the years? Who influences these processes? Are these abstract concepts invented by humans? I have noticed that one of the markers that reveal the importance of a place is a large gathering of people, such as public gatherings, competitions, or disasters. Using this scheme, I invited people to take part in a collective performance — contemplation of the landscape, to live the collective experience of being in a specific place devoid of important historical context.

When choosing a place for the project, I immediately imagined the hills of Kyiv, where I used to go in peacetime. This is how memory works. It takes us to our native places as if with our eyes closed. Together with the group of participants, I experienced changes in the landscape and in the viewers' view of it. Today, the landscape of Kyiv received a new memory — the memory of the war. Today, it is difficult to imagine a personal memory that exists in isolation. This catastrophe mixes personal history with collective history. For a Ukrainian, the landscape has become a collective body. But where does a Ukrainian who contemplates their native landscape actually look?

**КЛЕМЕНС ПУЛ
ТІНЬ ТІНІ СМЕРТІ / РІЕНЕКМЕНТ, ІНСТАЛЯЦІЯ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР «УКРАЇНСЬКИЙ ДІМ», КИЇВ**

У 1855 році під час документування Кримської війни британський фотограф-новатор Роджер Фентон створив першу культову світлину війни: «У долині тіні смерті». Існує й інше фото пейзажу, деталі якого свідчать про маніпуляцію команди Фентона, де розкидані в кадрі гарматні ядра були зміщені для переконливого відображення насильства.

Сьогодні повномасштабне вторгнення росії в Україну стало найбільш зображуваною війною в історії, з величезним відтворенням образів війни, що заповнили ЗМІ, від фотожурналістики до платформ Instagram і TikTok. В Україні стоїть нагальне питання: як відобразити повсякденне життя під час війни? Яку відповідальність ми несемо, показуючи спустошливість імперського насильства росії? Які образи найкраще виявляють солідарність і співчуття до наших друзів і близьких, що служать чи постраждали від російської агресії?

«Тінь тіні смерті» імітує гнучкість фотографічного акту Фентона, де підкреслюється напруга між необхідністю відобразити війну і реальністю воєнного життя.

Дитячі пластикові кулі, залиті бетоном і розміщені у ландшафті, фотографуються у монохромному режимі, щоб відобразити суворість воєнного часу. Така маніпуляція зі створення зображень порушує питання про необхідність образів війни з метою документувати і змінювати нашу реальність.

**CLEMENS POOLE
THE SHADOW OF THE SHADOW OF DEATH / RE-ENACTMENT, INSTALLATION
UKRAINIAN HOUSE NATIONAL CENTRE, KYIV**

In 1855, while documenting the Crimean War, Roger Fenton, a British photographer-innovator, created the first iconic image of the war — “The Valley of the Shadow of Death.” There is another photo of the landscape, the details of which indicate manipulation by Fenton’s team, where the cannonballs scattered in the picture have been moved to give a convincing representation of the violence.

Today, Russia’s full-scale invasion of Ukraine has become the most depicted war in history, with massive reproductions of images of war flooding the media, starting with photojournalism and ending with Instagram and TikTok platforms. In Ukraine, there is an urgent issue: how to depict everyday life during the war? What responsibility do we bear in showing the devastation caused by Russia’s imperial violence? What images best express solidarity and compassion for our friends and loved ones serving in the army or affected by Russian aggression?

“The Shadow of the Shadow of Death” imitates the flexibility of Fenton’s photographic act, which emphasizes the tension between the need to depict war and the reality of military life.

Children’s plastic balls, encased in concrete and placed in the landscape, are photographed in monochrome to reflect the harshness of wartime. Such image manipulation raises the question of the need for images of war to document and change our reality.

ВІТАЛІЙ КОХАН
КОНЦЕНТРАТОР ТІНІ / ОБ'ЄКТ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР
«УКРАЇНСЬКИЙ ДІМ», КИЇВ

Накопичена тінь і бажання її розсунути, звільнити, трансформувати — головна мотивація роботи, що розмістилася серед густої порослі групи ялин, яка навіть влітку зберігає густий морок тині. Концентратор тині вбирає в себе збережену деревами субстанцію тині та намагається відпустити її з-під ялинок, створити можливість збільшення простору і наповнення його світлом.

VITALIY KOKHAN
SHADOW CONCENTRATOR / OBJECT
UKRAINIAN HOUSE NATIONAL
CENTRE, KYIV

The accumulated shadow and the desire to move it, free it, and transform it are the main motivations of the work, which is located among the dense growth of a group of fir trees, which even in summer preserves the dense gloom of the shadow. The shadow concentrator absorbs the shadow substance preserved by the trees and tries to release it from under the fir trees, to create an opportunity to increase the space and fill it with light.

АНТОН САЄНКО
СКРІЗЬ ПЕЙЗАЖ / ОБ'ЄКТ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР «УКРАЇНСЬКИЙ ДІМ», КИЇВ

Робота — фотографія на полотні, розташована в міському просторі, що ніби ширма перекриває собою частину поля зору глядача. Фотографію зроблено на березі річки Псел, дорогою до села Могриця.

Фотографія пейзажу — як свідчення минулого, що виникає в пам'яті та перекриває частину теперішнього, — дивлюся вперед і бачу, що позаду.

ANTON SAIENKO
LANDSCAPE EVERYWHERE / OBJECT
UKRAINIAN HOUSE NATIONAL CENTRE, KYIV

The work is a photograph on a canvas, located in an urban space, which, as if a screen, covers part of the viewer's field of vision. The photo was taken on the bank of the Psel River, on the way to the village of Mohrytsia.

A photograph of a landscape is like a testimony of the past that arises in memory and overlaps a part of the present. I look forward and see what is behind.

КАТЯ БУЧАЦЬКА
ОБІЦЯНА ЗЕМЛЯ / ОБ'ЄКТ, ІНСТАЛЯЦІЯ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР «УКРАЇНСЬКИЙ ДІМ», КИЇВ

Внутрішньо переміщені ландшафти переміщуються разом зі мною.

З вторгненням село Могриця, де впродовж багатьох років проходив лендарт-симпозіум, знаходиться біля лінії зіткнення. Відтоді це місце недоступне для мене. Одне з багатьох.

Тяглість симпозиуму була своєрідною обіцянкою: наступного року ми будемо працювати з мोगричним ландшафтом, поглинати цей ландшафт, розчинятись в ньому.

На внутрішній території Українського дому для мене перетинаються три історії обіцяних в різних спосіб ландшафтів. Вони набули форми керамічних тарілок, чогось, що можна прихопити з собою і так ніби убезпечити від втрати.

KATYA BUCHATSKA
THE PROMISED LAND / OBJECT, INSTALLATION
UKRAINIAN HOUSE NATIONAL CENTRE, KYIV

Internally displaced landscapes are moving with me.

With the invasion, the village of Mohrytsia, where the Land Art Symposium was held for many years, is located near the contact line. Since then, this place has been inaccessible to me. One of many.

The continuance of the symposium was a kind of promise: next year we will work with the magical landscape, absorb this landscape, and dissolve in it.

In the inner territory of the Ukrainian Home, three stories of landscapes promised in different ways intersect for me. They took the form of ceramic plates, something that can be taken along and thus somewhat protected from loss.

МАРИНА КОНЄВА
ФРАГМЕНТ МАПИ ВРОЖАЮ / ІНСТАЛЯЦІЯ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР «УКРАЇНСЬКИЙ ДІМ», КИЇВ

Ось волоські горіхи, їх привіз машиною мій друг з хутора у Валківському районі Харківської області, куди ми евакуювали родину в березні 2022, щоби повернутися в Харків і працювати з евакуацією та забезпеченням. Горіхи лежатимуть на граніті, можливо, птахи чи білки живитимуться ними. Ви теж можете собі взяти.

Земля продовжує родити.
Війна триває.

MARYNA KONIEVA
CROP MAP FRAGMENT / INSTALLATION
UKRAINIAN HOUSE NATIONAL CENTRE, KYIV

Here are the walnuts, my friend brought them by car from a farm in the Valky district of the Kharkiv region, whereto, in March 2022, we evacuated the family to return to Kharkiv and work with evacuation and provision. Nuts will lie on the granite, perhaps birds or squirrels will feed on them. You can also take some.

The earth continues to yield a harvest.
The war continues.

ІЛЛЯ НОВГОРОДОВ
ТЛО / ОБ'ЄКТ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР
«УКРАЇНСЬКИЙ ДІМ», КИЇВ

Тло. На ньому постійно щось відбувається. Воно різне. Іноді це лише фон, але те, що всередині нього, те його і формує.

Міркуючи над цим об'єктом, я згадував своє відчуття від ландшафту і думав про «законсервовані» в містах пам'ятники, а ще про те, якими вони будуть, коли ми знову їх побачимо, і як до того часу змінимося ми самі.

ILYA NOVGORODOV
BACKGROUND / OBJECT
UKRAINIAN HOUSE NATIONAL
CENTRE, KYIV

Background. Something is constantly happening there. It is versatile. Sometimes it is just the setting, but what is inside it shapes it.

Reflecting on this object, I remembered my feelings about the landscape and thought about the “preserved” monuments in the cities and also about what they would be like when we see them again, and how we would change by then.

ЮРІЙ ЄФАНОВ
СПОГАДИЧНА РЕКОНСТРУКЦІЯ
ЛАНДШАФТУ / ВІДЕО
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР
«УКРАЇНСЬКИЙ ДІМ», КИЇВ

Віртуальна реконструкція локацій Могриці на основі спогадів — один зі способів підтримувати зв'язок з місцем, де наразі неможливо проводити зустрічі культурних діячів з різних куточків країни. У рамках проєкту я запрошую учасниць і учасників симпозиуму розмістити роботи у просторі віртуальних локацій. Цю діяльність можна розглядати одночасно і як підготовку до наступної Могриці в реальному фізичному просторі, і як окрему гілку розвитку цифрового лендарту.

YURI YEFANOV
EVOCATIVE RECONSTRUCTION OF THE
LANDSCAPE / VIDEO
UKRAINIAN HOUSE NATIONAL
CENTRE, KYIV

Virtual reconstruction of Mohrytsia locations based on memories is one of the ways to maintain contact with a place where it is currently impossible to hold meetings of cultural actors from different parts of the country. As part of the project, I invite the participants of the symposium to place works in the virtual locations space. This activity can be considered at the same time as preparation for the next Mohrytsia in real physical space and as a separate direction of digital landscape development.

Подяки
Проект «Внутрішньо переміщений ландшафт» реалізовано за підтримки Goethe-Institut в Україні.
Фінансування проекту здійснюється коштом «Стабілізаційного фонду культури й освіти 2023» від Федерального міністерства закордонних справ Німеччини та Goethe-Institut (goethe.de).
Партнери проекту: Національний центр «Український Дім», The Naked Room, Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна, ЦСМ «ЄрміловЦентр», Jam Factory Art Center, Львівський муніципальний мистецький центр, галерея «АртПростір на Театральній», м. Суми

За підтримку проекту дякуємо:
Харків:
Ользі Клейтман за затвердження проєктів і щирі підтримку
Ботанічному саду Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна за відкритість до нового й особисто Анатолію Валерійовичу Бабічеву, проректору з науково-педагогічної роботи
Заступнику міського голови, директору Департаменту житлово-комунального господарства Віталію Миколайовичу Мірошнику
Львів:
Директорці Інституту стратегії культури Юлії Хомчин, Начальнику відділу програм і проєктів Управління культури Львова Олексію Тарабану

Acknowledgments
The “Internally Displaced Landscape” project was implemented with the support of the Goethe-Institut in Ukraine.
Funded by the Stabilisation Fund for Culture and Education of the German Federal Foreign Office and the Goethe-Institut, goethe.de.
Project partners: Ukrainian House National Centre, The Naked Room, V. N. Karazin Kharkiv National University, Yermilov Centre, Jam Factory Art Center, Lviv Municipal Art Centre, ArtSpace on Teatralna gallery in the city of Sumy.

For the support of the project we are grateful to:
Kharkiv:
Olha Kleitman for project approval and sincere support
Botanical Garden of V. N. Karazin Kharkiv National University for being open to the new and personally to Anatolii Valeriiovych Babichev, a vice-rector for scientific and pedagogical work
To Vitalii Mykolaiovych Miroshnyk, a deputy mayor, the director of the Department of Housing and Communal Services
Lviv:
Yuliia Khomchyn, the director of the Institute of Cultural Strategy, and Oleksii Taraban, the head of the Unit of Programs and Projects of the Lviv Department of Culture

Federal Foreign Office

